

**ZARZĄDZENIE ZASTĘPCZE
WOJEWODY MAZOWIECKIEGO**
z dnia 9 listopada 2017 r.
w sprawie nadania nazwy ulicy

Na podstawie art. 6 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz. U. poz. 744 oraz z 2017 r. poz. 1389) zarządza się, co następuje:

§ 1. Zmienia się dotychczasową nazwę ulicy położonej w m. st. Warszawie z Mieczysława Fersta na Ks. Władysława Gurgacza.

§ 2. Wykonanie zarządzenia powierza się Prezydentowi m. st. Warszawy.

§ 3. Zarządzenie podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego i wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Uzasadnienie

W dniu 2 września 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 744), zwana dalej „ustawą”. Ustawa została zmieniona ustawą z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 1389).

Zgodnie z brzmieniem art. 6 ust. 1 ustawy, obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, upamiętniające osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny lub propagujące taki ustrój w inny sposób, właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego zmienia w terminie 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie. Stosownie do art. 1 ust. 2 ustawy za propagujące komunizm uważa się także nazwy odwołujące się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944-1989.

Na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy w przypadku niewykonania obowiązku przez właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego, wojewoda wydaje zarządzenie zastępcze, w którym nadaje nazwę zgodną z art. 1 ustawy w terminie 3 miesięcy od dnia, w którym upłynął termin na podjęcie działań przez organ jednostki samorządu terytorialnego.

Rada m.st. Warszawy nie wykonała ustawowego obowiązku i nie dokonała zmiany nazwy Mieczysława Fersta. Wojewoda zwrócił się, w trybie art. 6 ust. 3 ustawy, do Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o wydanie opinii potwierdzającej niezgodność nazwy obowiązującej w dniu wejścia w życie ustawy z art. 1. Na mocy art. 6 ust. 3 w związku z art. 2 ust. 3 ustawy oczekiwanie na opinię wstrzymuje bieg terminu na wydanie zarządzenia zastępczego. Opinia IPN wpłynęła do organu nadzoru w dniu 9 listopada 2017 r. (pismo z dnia 9 listopada 2017 r. znak: BUW-940-229(2)/17).

W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa Mieczysława Fersta wypełnia normę art. 1 ustawy.

Nazwa ta odnosi się do Mieczysława Ferszta (poprawna forma nazwiska) pseud. „Młot”, żyjącego w latach 1919–1943, działacza komunistycznego, dowódcy „centralnej bojówki” KPP, przeznaczonej do zabójstw i akcji terrorystycznych, skazanego na śmierć za udział w zabójstwach (m. in. policjanta).

Mieczysław Ferst początkowo zaangażował się w działalność socjalistyczną. W latach 30. XX wieku działał w Czerwonym Harcerstwie, a następnie w Organizacji Młodzieżowej Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego (OMTUR). Od 1936 r. działał w Wydziale Młodzieży przy Warszawskim Okręgowym Komitecie Robotniczym PPS Warszawa Podmiejska. W 1938 r. został kierownikiem Wydziału Młodzieży w warszawskim OKR PPS. W 1939 r. jeszcze jako działacz socjalistyczny uczestniczył w organizacji Robotniczych Batalionów Obrony Warszawy. W czasie okupacji niemieckiej najpierw związał się z organizacją socjalistyczną Barykada Wolności. Stopniowo jednak coraz mocniej kierował swe sympatie ku ideologii komunistycznej. Po rozłamie w sierpniu 1940 r. zaczął działać w Rewolucyjnej Grupie Robotniczej, wydającej pismo „Sztandar Wolności”. To środowisko wraz z Fersztem w pierwszych miesiącach 1941 r. połączyło się ze skupiającym przede wszystkim dawnych członków Komunistycznej Partii Polski stalinowskim i prosowieckim Związkiem Rad Robotniczo-Chłopskich (Rewolucyjnych Rad Robotniczo-Chłopskich), które potem od organu prasowego przyjęło nazwę „Młot i Sierp”. W rezultacie Ferszt stał się jednym z przywódców warszawskich struktur organizacji „Młot i Sierp”. W czasie zmasowanych represji i sowieckiego terroru wobec społeczeństwa polskiego na terenie okupacji sowieckiej (o czym wiadomości przenikały również na niemiecką stronę linii Ribbentrop-Mołotow), w Generalnym Gubernatorstwie w lutym 1941 r. Centralny Komitet Rewolucyjnych Rad Robotniczo-Chłopskich opublikował odezwę programową, w której wyrażono nadzieję na szybkie powstanie „Polskiej Republiki Radzieckiej”, która wejdzie w skład powstałej z rozszerzenia ZSRR „Międzynarodowej Republiki Radzieckiej”: *ZSRR jest ojczyzną robotników i chłopów, szermierzem powszechnego pokoju, krajem wolności ludu, budowniczym sprawiedliwego, komunistycznego ustroju, wzorcem dla wszystkich narodów świata. [...] Polska Republika Radziecka wejdzie w skład Międzynarodowej Republiki Radzieckiej, by wspólnym wysiłkiem pracować dla dobra kraju, dla zbratania wszystkich ludów świata i zbudowania komunistycznego ustroju, który zaspokoi potrzeby każdego człowieka i położy kres wojnom, zaborom i nienawiści między narodami.* Po rozbiciu struktur RRRCh „Młot i Sierp” Ferszt nawiązał kontakty z innymi grupami konspiracji komunistycznej, kolportującymi sowieckie materiały propagandowe: tzw. biuletynowcami i Stowarzyszeniem Przyjaciół ZSRR. Po ataku Niemiec na ZSRS współuczestniczył w zakładaniu wraz z innymi grupami komunistycznymi nowej organizacji pod nazwą Związek Walki Wyzwoleńczej. Wraz z tą strukturą znalazł się w 1942 r. w szeregach partii komunistycznej, odbudowanej przez przyslaną z Moskwy grupę dywersyjną pod nazwą Polska Partia Robotnicza (PPR). Był zarazem członkiem zbrojnej bojówki PPR – Gwardii Ludowej: w grudniu 1942 r. został dowódcą dzielnicy Powiśle GL. Organizował nowe komórki prosowieckiej konspiracji. Był członkiem tzw. spec-grupy GL. W 1943 r. Ferszt został aresztowany przez Niemców. W nieznanych okolicznościach zginął najprawdopodobniej jeszcze w tym samym roku.

Stosownie do brzmienia art. 1 i 6 ust. 1 ustawy wskazać należy, że podstawowym jej założeniem było skuteczne wyeliminowanie z przestrzeni publicznej nazw propagujących symbole ustrojów totalitarnych, przy poszanowaniu miejsc pochówku, grobów i cmentarzy, a także własności prywatnej. Przedsięwzięcie zmiany nazw jest jednym z elementów polityki historycznej, jako kategorii historii służącej kształtowaniu świadomości historycznej społeczeństwa, w tym świadomości gospodarczej i terytorialnej oraz wzmocnieniu publicznego dyskursu o przeszłości w kierunku pielęgnowania więzi narodowych niezależnie od bieżącej polityki państwa. Polityka historyczna dotyczy interpretacji faktów, bytów i zdarzeń oraz jest rozpatrywana w kategoriach racji stanu społeczeństwa i narodu, jako element mający charakter długofalowy i stanowiący fundament państwa.

Na mocy art. 6 ust. 2 i 3 ustawy organ nadzoru jest zatem zobligowany do wydania zarządzenia zastępczego dokonującego zmiany nazwy z ulicy Mieczysława Fersta na ulicę Ks. Władysława Gurgacza.

Władysław Gurgacz (1914 - 1949), jezuita, uczestnik podziemia antykomunistycznego po II wojnie światowej. Kapelan Żołnierzy Wyklętych, Polskiej Podziemnej Armii Niepodległościowej (PPAN). W 1931 r. wstąpił do Towarzystwa Jezusowego w Starej Wsi, a w 1942 r. otrzymał święcenia kapłańskie. W latach 1945–1947 był kapłanem szpitalnym w Gorlicach, a później (1947–1948) u sióstr służebniczek w Krynicy. Tu związał się z oddziałem zbrojnym antykomunistycznej Polskiej Podziemnej Armii Niepodległościowej. 2 lipca 1949 r. został aresztowany przez UB, a następnie w procesie pokazowym przed Wojskowym Sądem Rejonowym w Krakowie, 13 sierpnia 1949 r. został skazany w trybie doraźnym na karę śmierci. Wyrok wykonano 14 września 1949 r. przez rozstrzelanie w więzieniu przy ul. Montelupich w Krakowie. Zrehabilitowany został 20 lutego 1992 r. Postanowieniem 9 listopada 2007 r. *za wybitne zasługi dla niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej* został odznaczony pośmiertnie Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

Na podstawie art. 5 ustawy pisma oraz postępowania sądowe i administracyjne w sprawach dotyczących ujawnienia w księgach wieczystych oraz uwzględnienia w rejestrach, ewidencjach i dokumentach urzędowych zmiany nazwy dokonanej na podstawie ustawy są wolne od opłat, zaś zmiana nazwy dokonana na podstawie ustawy nie ma wpływu na ważność dokumentów zawierających nazwę dotychczasową.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego. Termin wejścia w życie zarządzenia, ze względu na ważny interes państwa i przytoczoną wyżej argumentację, dotyczącą podstawowych założeń ustawy, oraz z uwagi na bezczynność Miasta w zakresie zmiany nazwy, czyni zadość zasadom demokratycznego państwa prawnego, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1523).

Jednocześnie, na podstawie art. 6 ust. 4 i art. 3 ust. 4 ustawy w związku z art. 98 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875), pouczam, że na zarządzenie zastępcze Miastu przysługuje skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie w terminie 30 dni od dnia doręczenia, wnoszona za pośrednictwem organu, który skarżone zarządzenie wydał.

WOJEWODA MAZOWIECKI

Zdzisław Sipiera

